Ευτυχώς δεν φτάσαμε ακόμα στην κορύφωση της κρίσης που πολλοί φαντάζονται πως θα είναι η απώλεια εδαφών ή θαλασσών. Η απίσχναση, η σμίκρυνση, η λιγόστευση και η εν τέλει η καταστροφή.

Από τις αρχές της β' δεκαετίας του νέου αιώνα φάνηκε πως έκλεισε ένας κύκλος σχετικής ευημερίας που ξεκίνησε από την μεταπολίτευση. Ο κύκλος αυτός των 50 περίπου ετών έδωσε τη θέση του στην αρχή ενός νέου κύκλου υφεσιακού αυτή τη φορά που το τέλος του δεν φαίνεται στον ορίζοντα. Όχι γιατί τον αναπαράγει η πανδημία αλλά γιατί το υλικό της κοινωνικής οργάνωσης που δημιουργήθηκε δεν είναι ισοδύναμο των απαιτήσεων του καιρού μας. Δυστυχώς τόσο ατομικά όσο και θεσμικά, το καθολικό σύστημα και τα μέρη του βρίσκονται σε αποσύνθεση. Φυσικά υπάρχουν και οάσεις αποτελεσματικότητας που επιτρέπουν σε κάποιο βαθμό την αισιοδοξία και τον σχεδιασμό μακροπρόθεσμων προγραμμάτων σε κάθε τομέα αλλά αυτές οι οάσεις θα πρέπει να επεκταθούν και να καλύψουν ολόκληρη την οικονομική και κοινωνική ζωή το γρηγορότερο δυνατό.

Πως θα γίνει αυτό είναι το μεγαλύτερο ζητούμενο. Την απάντηση την περιέχει το ίδιο το ερώτημα. Θα πρέπει να αφεθούν ελεύθερες συνθήκες ξεσπάσματος όλων των αποστημάτων που αφορούν σε κάθε τομέα, από τον πολιτιστικό έως τον πολιτικό, διατροφής, διαπλοκής, ανήθικης αισχροκέρδειας και όποιων άλλων διαταραχών που δεν φαντάζεται τώρα ο νους, να καθαρίσουν τα στομωμένα κανάλια της μεγάλης και μικρής εξουσίας από άρρωστα πρόσωπα και συσσωρευμένες βρομιές ώστε να επιτευχθούν απρόσκοπτες λειτουργίες από το νέο κινητοποιημένο δυναμικό.

Ποιος θα το κάνει αυτό; Είναι το δεύτερο μεγάλο ερώτημα. Το ποιος, αφορά στην ανθρώπινη προσωπικότητα, στο φορέα, στο υποκείμενο. Αυτό είναι και το πιο δύσκολο να απαντηθεί. Η ιστορία όμως στην οποία θα πρέπει να καταφύγουμε μας δίδει την απάντηση. Το συλλογικό υποκείμενο, συνιστώσα του οποίου θα είναι το πολιτικό πεδίο, θα συγκροτηθεί από τις επιμέρους στοιβάδες των θεσμών που τώρα είναι καθυποταγμένες στις κυρίαρχες εξουσίες. Για παράδειγμα αν το κυρίαρχο στο χώρο του θεάτρου βρίθει από διαστροφικές συμπεριφορές της ελίτ που κυριαρχεί, στο δεύτερο επίπεδο υπάρχουν παράγοντες, ηθοποιοί, διαδικασίες, λειτουργίες, που είναι και θεωρούνται απολύτως υγιείς και ικανές να οδηγήσουν σε υψηλότερο επίπεδο το χώρο τους. Έτσι σε κάθε τομέα, είτε του κρατικού συστήματος είτε του πολιτικού.

Ένα άλλο ερώτημα που ανακύπτει είναι **το πότε**, δηλαδή το χρονικό διάστημα, στο οποίο θα συντελεστούν οι διαδικασίες αυτές. Η απάντηση είναι η εξής εν προκειμένω. Όταν όλα

τα αρρωστημένα αποστήματα σπάσουν και οι διεφθαρμένες κοινωνικές απολήξεις εκκαθαρισθούν. Αυτό το χρονικό διάστημα δεν είναι μικρό και ταυτόχρονα συνιστά και το μεταβατικό διάστημα το οποίο και θα κρίνει την επιτυχία ή όχι των ριζικών αλλαγών που απαιτούνται για την κοινωνική και πολιτική εξυγίανση.

Τέλος ένα ακόμα ερώτημα στο οποίο θα πρέπει να απαντήσουμε είναι **το προς τι**, για ποιον θα πρέπει να γίνει όλο αυτό. Η απάντηση είναι εύλογη και απλή. Για την αντιμετώπιση των απειλών που καιροφυλακτούν τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό. Η Ελλάδα οφείλει να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί εκτελώντας καθήκοντα ιστορικής συνέχειας αιώνων. Η κοινωνία της, οι θεσμοί, και τα παραγωγικά της συστήματα αν δεν εξυγιανθούν πολύ φοβάμαι ότι θα παραδοθούν έρμαια και ανήμπορα για αντίσταση στη σωρό των ιστορικών απολιθωμάτων.

Σ’ αυτά τα μεταπολεμικά χρόνια που ακολούθησαν έχει αποδειχθεί ότι ο συγκεντρωτισμός του πολιτικού και διοικητικού συστήματος δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει θετικά τα μεγάλα μεγέθη. Ιδιαίτερα ο κρατικός μηχανισμός οφείλει να επιτρέψει τη λειτουργία νέων αποκεντρωμένων δομών, σε νέες μικρές και ευέλικτες κατανομές εντός των οποίων θα αξιοποιηθούν όλα εκείνα τα σύνολα των τοπικών πληθυσμών που μάχονται για την εξυγίανση του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Γιατί είναι πιο διαφανής, πιο ορατή, πιο λειτουργική μια δομή διακυβέρνησης ελεγχόμενης κλίμακας παρά μία δομή τεραστίων διαστάσεων ο έλεγχος της οποίας είναι ανθρωπίνως αδύνατος.

Κουρματζής Θάνος